

Revista Revistelor

Convorbiri Literare (Martie).

D. N. Filipescu publică recenzia unei cărți asupra agriculturii în Rusia de Jermoloff, tradusă în franțuzește, pe care o pune în legătură cu un studiu asupra pământului arabil de dd. Cirmu-Munteanu și Corneliu Roman.

Se republică, din Arhivele Academiei, raportul din anul trecut al d-lui Maiorescu asupra lui Sadoveanu, reprodus acum câteva zile, din Convorbiri Literare, și în *Epoca*, care, ni se pare, l'a reprodus și anul trecut. E interesant prin pasajele citate din *Moarta*, despre care unii publiciști au vorbit de rău în luna trecută. D. O. Goga publică o poezie frumoasă: „Zile Rele”—„O scrisoare a prințului Gr. Ghica către fiul său”, în franțuzește. O schiță, descrierea unei odăi, „Noi și Vechi” de d. Basarabescu. Un foarte interesant studiu, ca tot ce scrie d. Tzigara-Samurcaș, asupra „Semnului Crucii”. Rondelul de d. A. A. Naum. Urmarea „Mamei”, piesă de d. Miculescu. O poezie de d. Ciuchi. Urmarea studiului d-lui Alimănișteanu despre A. gricultura României. Urmarea recenziei d-lui Lepădatu asupra Documentelor slavo-române publicate de d. St. Nicolaescu. „Fapte”, culese din revistă de d-nii M, I, N, N. P, M, S, I. M. Recenzii de d-nii D. E. Em. P, M, M. Recenzia revistei Deutsche Rundschau

de d. I. S. F.; a revistei *Revue de Deux Mondes*,—autorul păstrează anonimul. Cronica artistică de d. A. Tzigara-Samurcaș; Economică și Politică de d-nii T. și M. etc.

Nămănițorul (April). Proză de d-nii Sadoveanu, Dunăreanu, Beldireanu, etc.; versuri de Natalia Iosif. I. M. Marinescu etc.; un fel de traducere a Samaritencei bietului Rostand, de d. Botez-Gordon; „O călătorie în Infernul literar” de d. A. G. Dojbaru; articole și cronice de d-nii Scurtu și Murgoci.

Lucentărul (1 April). O frumoasă poezie a lui O. Goga, „Rugăciune”, un răsualet al nenorocirilor noastre pe care ne permitem s'o transcriem aici:

RUGĂCIUNE

Printe bun al neamurilor toate,
Fă geana la de milă să tresară...
Ascultă-mă!... O țară știu,—acolo
Vor fi mai grele spicele la vară.
Mai cu belșug va fi rodirea gliei
În țara unde-s lacrimi și oșinde...
Și singe Doamne, —singele îngrășă
Și spor aduce miriștii flămînde.

Curînd veni-vor pluguri în ogoară
Și-or rupe brazde negre de rușine,
Sfios cădea-va bobul de sămîntă
Și sub pămînt s'a furișă mai bine!

Mai rodnică va fi îmbrățișarea
Grăuntelui cu firul de țarină,
Mai des vor curge lacrimile tale
Pe nou sântita țarină bătrină.

Va crește, Doamne, grâu bogat la vară
Incovoiat de roadele durerii
Și va veni cernită oaste mută
Pecimpullarg să strângă sporul verii...
Aprins luci-va soarele 'n văzduhuri
Și n'a fi cînt să-i mîngăie arsura,
În pas domol oștirile de seceri
Iți vor culege cuminecătura...

Ascultă, Doamne, glasul rugii mele:
Cînd trupul tău lingă altar s'a frînge,
Adu aminte celor ce 'ngenunchie
Că trupul tău e plămădit în singe...
De gîndul ăst cutremură-lă firea
Și 'n suflutele grele de păcate
Coboară, Doamne, pentru totdeauna
Fiorul sfînt al dragostii de frate...

Începutul unei nuvele de I. Agirbiceanu: „Domnișoara Linuța”.—Urmurea scrisorilor d-lui Murnu despre „Monumentele antice din Roma”. „Coana Zinea Dăscălița”, schiță de George Em. Georgala.—Versuri de Soric, Dinu Ramură; traduse, de I. Borcia, Liliac.—O „Cronică”, din care semnalăm „Tulburările din România”, scrisă cu acel accent, pe care-l găsim aproape numai la Romîni din Ardeal, care, fiind un popor de țărani, privesc cu simpatie și milă mișcarea țărănească, și nu cu ură, ca la noi.

Revista politică și literară
(Blaj, Aprilie 1907).

Pe cînd la noi, de îndată ce primele momente de groază au trecut, chestiunea răscoalelor a dispărut aproape de la ordinea zilei—întunecată de combinațiile politice de persoane —, iar proprietarii și arendașii cari în acele zile complote, recunoșteau vina claselor superioare și erau gata să cedeze țaranilor tot ce ar fi cerut, au uitat acum toate făgăduelile date

și toate grijile îndurate, și (în discursuri pentru a arăta că-i un neadevăr spusă că „proprietarii și arendașii au fost spoliatori”, și pentru „a se spune M. S. Regelui că nu numai țaranii au drept la protecția (!) legilor”,—Romîni de peste hotare, de pretutindeni fără excepție, își dau samă de gravitatea situației țaranului din România liberă, sint preocupați de problema serioasă ce avem de rezolvit și aduc în publicațiile lor vederile cele mai juste și propunerile cele mai potrivite. Se pare că pe ei îi interesează mai mult de cît pe noi, aceștia de dincoace, această chestiune de viață și de moarte pentru neam și țară... Avem dinainte No. din April al „Revistei politice și literare” din Blaj. Cine nu știe că revistele noastre literare, care mai toate plutesc în sferele... senine ale artei pure, n'au atins de loc sau aproape de loc chestiunea răscoalelor?. Ei bine, în revista aceasta din Blaj, în numărul acesta de pe April, nu mai puțin de cît în trei articole e vorba de răscoalele de la noi!.. Și nu ne putem opri de a nu cita cîte un fragment din două din acele articole. În articolul prin „*Timpul jertelor*”, iscălit „Blăjanul”, vorbind de cauzele răscoalelor, autorul spune: „Înlăturarea acestor cauze nu se poate face de cît prin întemeierea de adevărate state romînești (subliniat în text), ale căror locuitori să aibă proprietate de ajuns, din care să poată trăi cinstit fiecare familie țărănească, să aibă pășunate întinse, comune și indivizibile, pe care și cei mai săraci să-și poată paște vitele, să aibă păduri îndestulătoare pentru clădiri și încălzitul locuințelor lor”. Iar în articolul „Care sint cauzele răscoalelor din România?” iscălit „Un moț”, găsim următoarele juste rînduri: „Dar, înainte de toate, (în a vă comunica, că ele (răscoalele) nu sint nici opera instigatorilor, precum ar dori să le prezinte

clasele dirigințe, nici a întâmplării oarbe sau chiar a urei de rasă, după cum alarmează ziarele evree, ci pur și simplu rezultatul mizeriei și al disperării unui *popor stors până la os* (subliniat de text), care nu mai poate suporta împilările și despoierile zilnice, la care e supus chiar sub ochii autorităților statului. Cînd publicul românesc ar cunoaște numai pe jumătate vexațiunile și jafurile ce se operau asupra acestui popor nenorocit, ajuns în stare de hilot, ar trebui să se mire mai mult de îndelungata lui răbdare, de cit de ura și ferocitatea cu care-și răzbună și-și varsă veninul strîns din tăie în fru!“. Cit de departe sintem de „interview“-urile unor mari bărbați de stat de ai noștri cari-și închipue că au să poată face pe străini să creadă că tot focul aprins în țară se dă toarește citorva „instigatori!“.. Și ne pare rău că nu putem reproduce, în întregime, toate trei articolele.

În acelaș No. al acestei reviste mai găsim: un articol de popularizare „Viața în trecut“ al d-lui dr. V. Meruțiu; o conferință a d-lui Scurtu ținută la Giurgiu; schițe draguțe de d. I. Agîrbiceanu; note de călătorie „de la București la Constanța“ ale lui V. Macaveiu; poezii de d-nii Dafin și A. Ciato; o „*cronică literară*“ cu diferite dări de samă; o polemică cu „Lucașfarul“ și recenzii sumare ale unor reviste românești.

Junimea literară. (Suceava, April 1907).

Aproape tot numărul cuprinde numai lucrări beletristice: schițe și nuvele traduse din A. Daudet și din scriitorul srb L. K. Lazarevic; de către d-nii V. Loichiță și Ion Gramada; poezii originale și traduse de d-nii I. Broșu, Leandru, El. Sirena, V. Loichiță, G. Rotică, Narcis și V. Huțan. D-l V. Greciu continuă interesantul său articol „*Ceva despre limbile clasice în gimnaziu*“; și d. Liviu Marian

descrie o vizită la *mormîntul lui Eminescu* făcută prin Iulie, probabil cu prilejul vizitării expoziției. Dări de samă despre „*Die Vereinigten Staaten von Gross-Oesterreich*“ a lui Aurel C. Popovici de către d. Iancu I. Nistor, și despre „*Geschichte der rumänischen Litteratur*“ a lui G. Alexici de către colaboratorul nostru G. Tofan.

În *Cronică* găsim scurte notițe despre Carducci, despre bi-centenarul lui Goldoni și despre centenarul lui Longfellow.

Floarea Darrilor (April; apare săptămînal). Interesante articole și cronici, despre lucruri vechi și nouă. de d. N. Iorga. Traduceri, în proză și în versuri, din Longfellow, Leopardi, Schubert, Rognier, Marot, Mirza Șafi, Lermontov,—de N. Iorga, Al. Pop-Dafin, Elena Farago, Vulovici, Broșu,—Literatură veche, populară, etc.

Convorbiri (1 April).—D. M. Dragomirescu, îndoiindu-se de puterea fascinatoare a geniului său—ceea ce dovedește că grandomania sa nu e sinceră—prezintă contemporanilor săi un certificat emanat dela d. P. P. Negulescu... Sunt lacrymae rerum!—În ultimul număr al Conv. (April-Maiu) d. Dragomirescu răspunde d-lui Ibrăileanu. D. Dragomirescu susține că artistului nu i se poate cere „*imitarea realității*“. D. Dragomirescu confundă „*imitarea*“ cu *copierea*.—A cetit d. Dragomirescu *Le Roman Naturaliste* al lui Brunetièr? De sigur! Atunci știe că Brunetièr a fost cel mai mare dușman al naturalismului, care pretindea că *copiază* realitatea. A mai cetit d. Dragomirescu pe *H. de Balzac* al aceluiași Brunetièr? Probabil! Atunci a văzut că Brunetièr laudă pe Balzac pentru că a „*imitat* realitatea“, *imitare* pe care o consideră ca cea mai mare datorie a romancierului. A copia, domnule Dragomirescu, e a... copia, a *imita* este a *crea conform* cu extrase dintr'un caet al regretatului

realitatea!—Cugelă puțin și vei prirepe.

Arhiva (Martie 1907). D. Octav Mînar, în *O pagină postumă din Conta*, publică mai multe însemnări filosof, și se încearcă să reconstituie, cu ajutorul lor, părerile lui Conta în materie de estetică. În același articol se afirmă că, în afară de manuscrisurile până acum publicate (și în afară de acele dăruite Academiei romine, adăugim noi.—V. An. Ac. R. S. II. T. XXVIII), ar mai fi rămas după V. Conta: un exemplar din *Teoria Fatalismului*, adnotat de autor, precum și două caete cu notițe de estetică, drept și economie politică, D. O. Mînar dă chiar și indicații asupra locului unde se găsesc manuscrisurile: „Acest tezaur intelectual se află încredințat familiei Rosetti-Tețeanu”, pe cînd „în familia Liveanu se găsesc notițele de drept civil, curs pe care Conta îl predă ca profesor la facultatea juridică din Iași”. Și autorul conchide: „Academia romină ar trebui să adune toate aceste manuscrise și să scoată cit mai curînd o ediție deplină din opera acestui modest filosof”.

În două scurte scrisori, adresate directorului revistei, d. G. Al. Sturza dă însemnări biografice asupra lui *Petru Cîmpeanu* (1809—1893), fostul profesor al Academiei Mihăilene din Iași. D-nii A. D. Atanasiu și T. T. Burada continuă, fără a le fi sfîrșit încă, articolele d-lor cu privire la *Colecția Costachi Negri și Privelizii și datini populare din Moldova*.—Partea literară se prezintă cu versuri de Rîria și o schiță de d. Gh. Botez-Gordon, Urmează apoi o notiță asupra unui *Cîntă-n-somn* (!) de d. dr. A. Șunda, recenzii, etc.

Revista generală a Invățămîntului (April, București).—Își anunță schimbarea în personalul de redacție din cauza intrării în administrația școlară superioară a citorva din

redactorii ei. Fostul ei director—actualul Ministru de instrucție—cedează locul de director d-lui *E. A. Pangrați*. Acest număr e cel mai bogat în referate asupra literaturii pedagogice, mai cu seamă asupra celei din Germania. Cu această parte pare a fi însărcinat noul secretar al revistei d. *G. Bogdan-Duică*, a cărui hărnicie cunoscută e o garanție că revista va fi totdeauna bine hrănită la rubrica recenziilor pedagogice.

Cultura Romină (Martie, Iași). D. *I. Găvăneșcu*—Actualitatea!—profund emoționat în fața trecutei vijelii rurale își scrie minile într'un lung articol, în care nu numai titlul e urmat de semnul exclamației, dar aproape nu e frază care să nu fie slavilă cu acest semn sau cu cel al întrebării. Invocările către Dumnezeu și versurile de asemenea nu lipsesc. Starea de surescitare bine înțeasă a autorului îl împedică să cerceteze cauzele, totuși spiritul scrutător al savantului, deprins cu obiectivitatea metodelor de investigație științifică, într'o lăunțoasă scăparare de originalitate, ne face să întrevădem care-i părerea autorului asupra cauzelor revoluției agrare: „Cine au fost criminalii, care, cu inima perversă a unui Neron, dorînd să vadă mîlțimea aprinsă revărsîndu-și vălurile flăcărilor de urgie peste ogorul strămoșesc, „s-au jucat cu focul” în preajma sufletelor ahiliate de o soartă mai bună, și au pus înaintea lor speranțe nerealizabile”.... Fraza se termină prin un semn de întrebare, căci autorul, se vede, nu vrea să-și ia răspunderea categorică în fața istoriei.

Dar în momente cit de grele, omul nu-și pierde speranța ci-și îndreaptă privirea spre ceruri sau spre un zeu lerestru: „Acum în gînd să ne pătrunză pe toți, gîndul formulat de glasul patriotizmului cumințe, sincer și statornic al unui Gheorghe Cantacuzino”.

Acest nume e scris cu literă de titlu, ceea ce arată că autorul a atribuit acestui nume o proporție exagerată, după cum era și natural atunci.

Săptămîna (Aprilie). În patru numere, d. Panu publică un articol extrem de interesant asupra atitudinii d-lui P. P. Carp față cu chestia agrară. D. Panu își pune ca scop—și reușește perfect—să dovedească cum că d. P. P. Carp și-a renegat, în zilele din urmă, toate ideile pe care le-a avut în vreme de 40 de ani,—și aceasta determinat de nevoia politică de a se pune în viață. D. Panu constată că, în sfîrșit, d. Carp a devenit și d-sa un politician. Dar să rezumăm articolul d-lui Panu : D. Carp era fatal să facă ceea ce a făcut, căci după diferite combinații, dela 1901 și până azi, văzuse bine că nu poate ajunge la ținta dorită : șefia, posibilitatea de a governa.

După discursul patriotice din Parlament al d-lui Costinescu, în care recomandă, ca soluții, de mult desbătutele soluții liberale ; după discursul d-lui Filipescu, care, în fond, recunoștea justața celor spuse de d. Costinescu și propunea soluții *intervenționiste*,—deodată izbucnește d. Carp care, *audînd* chestia (dacă țăranul stă prost sau nu), ba, indirect, recunoscînd că țăranul stă rău,—face următoarele declarații „nedrepte, arbitrare și răutăcioase” : 1) că nu acum, în vreme de tulburare e vremea a gîndi la reforme și a le face... (Dar cînd ? întrebă d. Panu) 2) D. Carp, uitînd că e vorba dacă țăranul stă rău sau nu, vorbește de faptul că exploatarea proprietății în mare și trustrile au adus și bine, căci s'au mărit salariile țărănilor (Dar uită d. Carp că și viața s'a scumpit tot pe cît s'au mărit salariile... *dacă* s'au mărit ! Dar *tocmeștile agricole*, le uită d. Carp ! Uită și „angăriile și rușfeturile” ! D-sa zice : împacăți-vă cum puteți !). 3) Orice reformă a parti-

dului liberal, casa rurală, etc. o dezaproabă d. Carp ! Ce reforme, atunci ? Nici una. De unde teoria că în urma răscoalelor—care, făcînd abstracție de partea brutală, sînt manifestări de curente—de unde teoria că în urma lor nu se pot face reforme ? Dar în toată lumea, reformele se fac din cauza manifestărilor curentelor puternice în masele poporului !—Apoi d. Panu arată cum d. Carp se contrazice cu tot trecutul său : Ce învoinții aduce d. Carp guvernului ? Trei ! 1) Amestecarea prefecturilor, în raporturile dintre proprietari sau arendași și țărani. 2) Că a propus reforme în vremurile acestora, 3) Caracterul intervenționist al reformelor. D. Panu dovedește că la 1888 d. Carp a procedat *exact* așa afară de ceva mai grav și și anume : D. Marghiloman, cu știrca d-lui Carp (căci lucrurile acestea se hotărâse în consiliul de miniștri) zice într'o circulară confidențială către procurori : „*Prin toate căile pulcinioase îndemnați pe proprietari și arendași a îndulci condițiile, cînd preschimbă contractele lor agricole*”. Vedeți cu cît e mai grav lucrul : nu e vorba de circuli *deschise*, știute de toată lumea, ci de circuli *confidențiale*, confidențiale pentru că intervenția *procurorului* este și gravă și, în adevăr, nelegală. Să ne inchipuim, zice d. Panu, că guvernul actual ar fi dat asemenea circuli și că opoziția le-ar fi descoperit ! „Ce ar fi fost ! Ce acuzări ! Ce scandal !”—și *acuma*, nu s'a răscolat trei județe, ca la 1888, ci *toată țara*,—și, fără intervenția prefecturilor, ar fi rămas pămîntul nelucrat, că țărăni n'ar fi eșit la timp, și urma ruina economică !—La a doua învinuire (că guvernul, mai ales în numele Regelui, și în vremuri tulburi, a făgăduit reforme), d. Panu răspunde : Guvernul Rosetti-Carp dela 1888, a adresat prin *Monitorul Oficial* (!!) un apel la alegători, solicitînd voțurile !... Pe cînd a-

pelul actualului guvern, n'a fost unul electoral, ci de liniștire. Și apoi ce-namă să n'a acorda reforme în vremuri de nemulțumire? Cum, pe lângă mijloace de represiune, nu trebuiesc și de potolire a spiritelor?

Dar greviștilor nu li se acordă adesea îmbunătățiri? Și o grevă nu e o revoluție socială? Dacă greviștii se dedau la *excese*, sint reprimăți, — dar îmbunătățiri li se dau, dacă merită, ori dacă au destulă putere. — Apoi: La 1888, după 4 luni de la răscoale, proiectele de reforme au fost publicate de d. Carp în *Monitorul Oficial*. Nu le-a conceput, deci, sub impresia, chiar a răscoalelor, — ca să le poată tipări după 4 luni? — Pe cind partidul, care e acum la putere, agită de ani întregi programul anunțat acum. (Casa rurală s'a și votat la Senaț odată!). —

Acum să vedem a treia învinuire: intervenționismul. Guvernul actual vrea să facă: o lege a tocmelilor agricole, o lege contra trusturilor, o lege pentru a alcătui dregătorii care să privegheze aplicarea legilor, o lege pentru casa rurală. (Iacă odată: idei vechi ale liberalilor, cugetate și afișate de multă vreme). Acum să vedem proiectele d-lui Carp dela 1888: vânzarea bunurilor statului către săteni, o lege a tocmelilor agricole, legea capitanelor pentru aplicarea legilor, o lege a meseriilor. Atunci pentru ce d. Carp protestează contra *principiului* de a legifera în aceste materii? Că are drept să propună alte *soluții*, da, dar nu să strige că e crimă „a interveni” prin legi... Dar, acum, d. Carp spune că în 1888 a *vîndut* țărănilor pămînt disponibil, că legea sa era o afacere comercială, fără caracter agrar! Dar, nu! D. Panu citează expunerea de motive a d-lui Carp, care începe așa (noi n'o putem aci transcrie toată): „Nu am nevoie a mă întinde asupra

motivelor naționale și economice ce ne împing a îmbunătăți starea materială și morală a sateanului român — adăogînd că face legea pentru a împiedeca crearea unui proletariat, pentru a împiedeca zguduiri sociale, — căci pentru țaran nu s'a făcut deajuns, etc. — Apoi d. Carp se îngrijește să se dea țaranului un capital de exploatare și d. Panu iutrea: De cînd un *vînzător* se îngrijește ce are să facă cumpărătorul cu lucrul cumparat? — *Dar ceva și mai mult*: Iutr'un alt proiect de lege d. Carp pune un articol prin care *Statul e autorizat a cumpăra moșii de la proprietari spre a le vinde țărănilor!!!* (Iată principiul... *Cusei rurale!*). — Cum a fost considerată legea d-lui Carp? Iată cum: d. Carp devenind ministru de externe și A. Lahovari de domenii, acesta își însușește proiectul d-lui Carp, dar *cantă* (o declară A. Lahovari, precum și raportorul, d. M. Seulescu) să-i ia tot caracterul de „*lege agrară*” ce i-l dăduse d. Carp.

Va să zică conservatorii învinuiau legea d-lui Carp că are un caracter agrar, intervenționist. Iar Lascar Cărgău a declarat că d. Carp voia, prin proiectul său, *să-și capete toate colegiile III din Cameră!* — Apoi d. Panu arată cum d. Carp, (care azi *apără* *trusturile*) zăgrăvea în expunerea legii *tocmelilor agricole*, în 1888, sărăcirea țaranului *tocmai* prin arenda mare, ce i se cere pentru pămîntul necesar hranei sale!... Și d. Carp cita atunci 60 fr., ca ceva exorbitant... Dar azi, cînd pogonul a ajuns și la 140 franci!... Azi? Azi d. Carp cîntă fericirea adusă țărănilor de proprietari, de arendași, și e în contra tuturor îmbunătățirilor pe care le-a susținut altă dată! — Pentru ce? Pentru că a înțeles că altmintrelea ar fi rămas fără partid, veșnic departe de putere. Din cauza politicianismului.

Revue des deux mondes. (Mar-tie). Trois artisans de l'idéal classi-que au XVI-e siècle, articol postum al lui Brunelière. Marele critic anali-zează operele și arată rolul elenistului Henri Estienne, al lui Jacques Amyot și al juristului Jean Bodin. Cel dintâi a combătut în opera sa influența lite-raturii latine și italiene. Amyot prin traducerea operelor lui Plutarc a adus un imens serviciu literaturii franceze. Mai toate subiectele tragediei sînt lu-ate de aici și prin aceste opere Fran-ța s-a pătruns de spiritul antic. Bodin prin cele șase cărți ale Republicii sa-le, cu toate că e plin de superstițiile timpului, apare ca un precursor al lui Montesquien și al filosofiei istoriei.— Un siècle de poésie américaine, de John Van Vorst. Cu prilejul operei lui Stedman, *An American Anthology* 1737—1900, autorul caracterizează pe cei mai însemnați poeți americani: Whittier, Bryant Longfellow, Holmes, Edgar Poë, Emerson și Walt Whitman. Concluzia sa e că operele acestor po-eți nu desemnează curba nici unei e-voluții literare și am putea scoate din patrimoniul poetic al Engliterei, să-ra ca contribuție a Statelor Unite fără ca acesta să fie micșorat. Poeții nou-lui continent sînt interesați numai întrucît ne luminează asupra sufletului american. Ei au scris istoria stărilor de sentiment, de teamă, de speranță pe care spectacolele naturii, ideia de Dum-nezeu și preocupările morale și socia-le le deșteptau în jurul lor, într'un popor tinăr. *Fernand Gregli* publică citeva poezii minunate. *Ernest Daudet*, *Scrisorile inedite a lui Joseph de Maistre din timpul campaniei din 1812*. *A. Tardieu* vorbește despre „*Confereința delu Algesiras*“.

La Nouvelle Revue. (April, 1907).

Față cu tendințele răsboinice ale Germaniei, diplomatul care semnează *** arată, într'un articol intitulat

„*Condițiunile păcii*“, rolul pe care l-a jucat în ultimii ani Franța în luptele pentru menținerea păcii. După ce a făcut în acest scop alianța cu Rusia, după ce a stabilit prietenii bazate pe încredere reciprocă cu Ita-lia, Anglia și Spania, înlăturînd toate micile neînțelegeri și dificultăți pe care, între altele, și intrigile germane le făcuse să se ivească,—Franța a fost aceea care a mijlocit apropierea in-tre Anglia și Rusia, și a pus la cale pacea Ruso-Japoneză. Autorul amîn-tește apoi diferitele împrejurări (ali-anța franco-rusă, aranjamentul franco-italian, chestiunea Asiei centrale, a Marocului etc.), în care cu toate ame-nințările, provocările și uneltirile Ger-maniei, Franța a urmărit mereu a-ceiași țintă: menținerea păcii, și a reușit să învingă toate dificultățile pe care i le crea guvernul Împăratului, gelos de situația Franței în politica Europei. Ocupîndu-se mai pe larg cu chestiunea Marocului, diplomatul ano-nim arată toate culisele diplomatice ale acestei afaceri, și scoate în relief faptul că deși Bülow a reușit să înlăture pe Delcassé de la minister, to-tuși a fost învins la Algesiras,—iar Franța urmează și azi politica de pa-cificare a lui Delcassé, prin care, în ciuda eforturilor desperate ale Ger-maniei, și-a asigurat un rol de frunte în politica europeană.—Într'un articol intitulat *Gloria literară*, Albert Cim aduce o mulțime de exemple pentru a arăta că „nimic nu este mai ușe-lător, mai orb și mai nestatornic“ de-cît gloria aceasta. Deja *Sainte-Beuve*, *P. Stapfer* și alții arătaseră, în dife-rite studii, că antichitatea a avut o sumă de poeți, dramaturgi, oratori etc... mai mari, ori cel puțin tot atit de mari ca acei ale căror opere le po-sedăm și le admirăm,—și ale căror opere s'au pierdut: astfel, după mărturiile contemporanilor și a urmașilor apropiați, *Philetas* a fost mai mare

de cit Teocrit, *Covina* de cit Pindar, *Varius* de cit Virgil etc. și totuși noi nu avem nici o operă de-ale lor. La rindul său, Albert Cim aduce o sumă de exemple din evul mediu și din timpurile moderne, care arată aceleași lucruri: glorie trecătoare, celebrități pierdute... Un *Delile* a fost pe vremea lui considerat cel puțin tot atit cit e astăzi V. Hugo, pe *Crélin* conlmporanii lui nu-l puteau asemăna de cit cu Homer, Virgil și Dante, *Hubert* și *Jean de Meung* au fost pe timpul lor „regi ai poeziei”,—iar azi cine mai cetește un vers de-al lor? Dintre oratorii de pe vremea lui, Bossuet era de-abia al șaselea la rind, fiind întrecut de *Gaillard*, Bourdaloue și alții de care azi mai nu se mai vorbește, pe cind Bossuet e una din gloriile Franței. Diderot credea că *Richardson* va fi pentru viitorime un Homer, și cine cetește vre-un vers din *Richardson* astăzi? Tot așa și cu *Ramond* pe care Sainte-Beuve îl consideră ca superior lui Volcey. Dar nu numai din timpuri așa de depărtate, chiar acum mai aproape de noi, ce-n rămas din *Théophile Gautier*? Citeva versuri,—pe cind el are și proză admirabilă!... Apoi cine mai cetește azi romanele lui Ferd. Fabre, G. Sand și chiar ale lui Zola, care acum cliiva ani se vindeau cu sutele de mii?.. Și autorul conchide că, din cauza înmulțirii operelor literare, în citeva sute de ani nu vor mai putea fi celtite probabil nici operele celor mai mari scriitori ai lumii, cum sînt Homer, Virgil, Tacit, Dante, Shakespeare, Cervantes, La Fontaine, Goethe, Schiller, Byron, Hugo, etc.—slabă încurajare pentru literații care nu-și găsese îndemnul la lucru în chiar faptul creațiunii operelor lor!—Intr'un articol bine documentat Léon-Maurice Bonnell arată viața de mlzerii și boale a lucrătorilor care fac pietrele de moară. Colbul pe care-l respiră acești nenorociți, munca lor slab

răsplătită, care-i face să ducă o viață de privațiunii, cum și etatea fragedă la care sînt nevoiți să-și înceapă meșteșugul (pe la 15 ani), fac că în 30 de ani sînt bolnavi de fizie în proporție de 8 la 10. Autorul propune o sumă de îmbunătățiri care trebuiesc aduse în carierele în care se lucrează această piatră, pentru a se cruța viața celor ce sînt siliți să trăiască muncind în ele.

Din celelalte articole publicate în numerele de pe April ale acestei reviste mai cităm: traducerea insemnațelor corispondențe adresate de *Colonelul V. F. Novitsky* ziarului *Invalidele Rus* asupra *Zilelor de la Mukden*, cea mai puternică descriere a luptelor de la Mukden, și o dare de sănă asupra scrierii lui *Louis Elbé*: *Viața viitoare după înțelepciunea veche și știința modernă*, interesantă prin expunerea imparțială a diferitelor teorii și prin materialul științific utilizat.

Mercure de France (April 1907).

Față cu situațiunea în care chestiunea religioasă se găsește astăzi în Frauca și cu tendințele anticlericale ce se observă și în alte țari, ca Anglia, Spania, Italia etc., revista a crezut nimerit să facă o anchetă în aceeași privință, adresind la diferiți oameni mari, savanți, literați, bărbați de stat, următoarea întrebare: „*Asistăm oare la o disoluție ori la o evoluție a ideii religioase și a sentimentului religios?*” O parte din răspunsurile primite, anume 33, le publică în No. de la mijlocul lunii acesteia și—firește—ele sînt foarte interesante intrucit e vorba de părerile unor oameni ca Ribot, Le Dantec, Gorki, Nordau etc., etc. Cea mai mare parte dintre cei întrebați cred că sentimentul religios nu va dispărea niciodată din sufletul omului, așa că nu poate fi vorba de o disoluție, ci numai de o evoluție și anume o modificare a for-

melor. Numai literatul Emile Verhaeren și socialistul rus Plekhanoff cred în dispariția chiar a sentimentului religios, cel dinlăi spunând că, după cum unii cugetători s'au liberat azi de zăi fiindcă nu simt nevoia lor, tot astfel se va libera omenirea cînd nu va avea nevoie de ei, iar cel de al doilea spunînd că „progresul omenirii aduce cu sine sentința de moarte a ideii și a sentimentului religios”. Sînt și vreo cîțiva care nu răspund (*Halévy, Jules Lemaitre*: „nu știu nimic...”) și alții care răspund foarte lapidar că cred în catolicism: *Fr. James* („Asistăm la disoluția a tot ce nu-i catolicism) și *Fr. Coppée* („Credo... va fi răspunsul meu...”) Dar cei mai mulți, după cum am spus, cred în veșnicia sentimentului religios și în evoluția formelor. Astfel *Ribot* spune că: religiunile au avut așa de mare rol în omenire încît trebuie să admitem că sînt adînc înrădăcinate în natura umană; fondul lor este misticismul, o stare sufletească aproape identică în toate țările și în toate timpurile. Cunoscutul profesor de la Roma, *G. Sergi* pune în legătură mișcarea anticlericală cu mișcarea muncitorimii de a scăpa de opresiunea claselor stăpînitoare: e o tendință generală în lupte de a se libera de orice jug. Filosoful francez *Fouillée* și profesorul elvețian *Bernard Allo* răspund în același fel: și disoluție și evoluție. Și tot cam în același sens răspunde și *d. dr. Istrati* al nostru, care însă crede că religia viitorului e... spiritismul. Foarte frumos e răspunsul lui *Gorki*, pe care ne pare rău că nu-l putem da în întregime; el spune că dacă e vorba de un Dumnezeu, fiindă supranaturală, ideea aceasta dispăre gradat și inevitabil, dar dacă prin sentimentul religios înțelegem „un sentiment vesel și mîndru al conștiinței unei legături armonice, care unește omul cu universul”, acesta nu va dispărea niciodată, ci se va desvolta

tot mai mult și va face pe om perfect. Pentru *Max Nordau* religiositatea e „sentimentul înfricoșător al slăbăciunii fizice și intelectuale a omului în fața imensității universului” de aceea ea va dura cit și omenirea și va evolua cu dînsa. *A. Strindberg* crede că luptele ce se dau contra bisericii nu însemnă căderea religiei, ci a formelor. Pentru *Le Dante* „hipertrofia prodigioasă a spiritului științific în sec. 18 și 19 au determinat în chip firesc o atrofie corespunzătoare a credinței”, dar nu poate fi vorba de o disoluție, ci numai de o evoluție. Tot așa crede și șeful socialiștilor belgieni, *Vandervelde*, și chiar în societatea socialistă problemele vieții și ale morții vor continua să dea naștere la credințe religioase.

În numerele de pe April ale revistei mai găsim: un mic *necrolog* al poetului mort de curînd *Charles Guérin*; o dare de samă a lucrării lui *Paul Stapfer* „*V. Hugo à Guernesey*” în care autorul a adunat tot felul de opinii literare și filosofice ale poetului și a povestit viața lui în timpul exilului, punînd-o în legătură cu poeziile produse în acel timp; un articol al lui *Jacques Bainville*: „*Jean-Jacques Rousseau și romantismul francez*”, în care autorul arată că unele din principiile școlii romantice se găsesc la Rousseau; continuarea interesantelor amintiri ale d-nei Wanda de Sacher-Masoch.

La Revue, (April, 1907).

Cunoscutul sociolog I. Novicow publică un interesant și spiritual articol asupra pretinșelor greutăți ale dezarmării. Autorul se întreabă dacă dezarmarea, pe care ar putea-o reglementa o comisiune internațională lucrînd un an, prezintă mai multe greutăți decît înarmarea, pentru care se cheltuiesc miliarde și se ocupă sute de mii de inteligențe și milioane de brațe de muncă,—și răspunde că e e-

vident că nu. Atunci pentru ce se opun guvernele la dezarmare? Pentru că le pare dezavantajoasă dinastiilor și claselor dominante, care voesc să facă cuceriri nouă și să nu le piardă pe cele vechi. Dar în Europa nici un popor nu umblă să cucerească teritorii dela altul. Atunci? Atunci rămâne aceeași contradicție ridiculă: statele întrețin armate pentru a putea face cuceriri, și nu vor să facă cuceriri!... Căci, dacă se spune că guvernele întrețin armate pentru a se apăra, se poate foarte bine răspunde că, atunci când toate statele vor fi dezarmate, nimeni nu va mai putea ataca. Există însă în Europa o singură piedică pentru dezarmare: Alsacia-Lorena, pentru că aici diferendul e serios și real. Dacă s'ar regula chestia aceasta printr'un plebiscit, atunci n'ar mai fi în Europa motive de dușmănie. Trebuie dar învinsă rezistența Germaniei, dar mai ales ar trebui să se convingă guvernul acestei țări că în Alsacia-Lorena nu este un interes real al ei, ci unul *imaginar*.—lucru pe care social-democrația germană l-a înțeles. O altă cauză, care îndepărtează realizarea dezarmării, e tendința diplomaților, cari se adună în „conferințele pentru pace“, de a propune condițiuni *acceptabile* pentru a nu suferi refuzuri. Tendință care-i oprește de a propune pur și simplu o federațiune europeană. Autorul însă speră că prin influența Americanilor, ai căror oameni de stat au idei așa de moderne și de înaintate, chestiunea dezarmării va face mari pași înainte.—Emile Faguel făcând o dare de samă asupra unei cărți a avocatului Deymes-Dumé, se ocupă cu *doctrina lui Robespierre*, care egalitară și partizană a suveranității poporului, dar în care marele critic găsește oarecare contradicții.—Un interesant articol, în special pentru agricultori, este darea de samă a lui Gaston Bonnier despre o nouă descoperire

agricolă făcută de Brocq-Rousseu. E vorba de un parazit—Streptothrix Dassonvillei—care strică grinelor conservate mai mult decit gîrgărița, prin acela că le dă acel miros displicut de mucegaiu (fără a fi mucegăite) care le scade prețul. Autorul a descoperit ciuperca acenstu și, constatînd că ea moare la temperatura de 50 grade, a inventat un aparat pentru încălzirea grinelor până la această temperatură. Cu modul acesta grinele pierd acel miros rău și se distruge și gîrgărița.

Alte articole interesante din numerele de pe April, mai sînt: „Jean Jacques“ al lui N. Ségur, „O tragedie revoluționară“ („Le Buissou ardent“ a lui David Aismann) de Vera Starkoff, un studiu asupra lui Villier de l'Isle d'Adam de Camille Maclair, unul asupra proprietății colective în *extremul-orient* (China), și scrisorile lui Edgard Quinet adresate doctorului P. Lortet.

Revue des idées. (Aprilie). I. L. Blanchot în Estetica lui Platon și artiștii timpului său, spune că Platon pare a fi cunoscut foarte puțin operele pictorilor, sculptorilor, arhitecților, poezilor și muzicanților din timpul său. El era disprețuitor față de dinșii, fiindcă opera omului e totdeauna imperfectă cînd iai ca criteriu absolutul și crezi că noțiunea frumosului, ca manifestare a esenței divine, nu poate fi în adevăr simțită de cit de inițial și filosof, și niciodată de oameni cari imită corpurile, chipurile sau gesturile. Frumosul, Platon nu-l găsea în operele naturii sau ale omului, ci numai în suflet. Acesta era pentru dînsul un absolut pur metafizic și idealismul seu era cu totul deosebit de acel al lui Phidias sau al lui Polyklet.—Gaston Gaillard în Condițiile optice și forma vizuală a inteligenței, susține că inteligența prin procedeele, defectele și aberațiile sale

pare a avea un caracter vizual. Viziunea are un rol esențial în funcțiile noastre mentale, logice și practice, și alterațiile mentale sînt mai totdeauna în legătură cu tulburări vizuale. — *P. Brenot* scrie despre *Telegrafia fără fir*, *Van Gennep* despre *Situația actuală a anchetelor etnografice* și *Georges Malisse*. O încercare filosofică asupra energeticei.

Nuova Antologia (1 April 1907)
Giuseppe Chiarini, într'un articol intitulat *Ultimii ani ai lui Giosue Carducci*, face istoricul dureros al celor șapte din urmă ani de chin, ai mare lui poet. Să răpești unui om, a cărui viață era toată în inteligență, serviciul liber și deplin al organelor care servesc la transmiterea cugetării prin vorbă și scris, lăsîndu-i în acelaș timp mintea lucidă ca să-și poată da sama de monstruositatea supliciului la care era condamnat, a fost într-adevăr, zice Chiarini, o cruzime fără nume. Atacul de paralizie l-a lovit pentru înlăina dată la 25 Noembrie 1899 în Bologna. Cu toate efortările medicilor, Carducci nu s-a putut restabili deplin. după acest atac, și brațul drept îi rămase paralizat. Cu o voință de fier încercă Carducci să lupte contra boalei; în Ianuar 1900 își reîncepu cursurile la Universitate, nevoind să iasă la pensie, dar, nu reuși să facă mai mult de 9 lecții pe an și fu nevoit să-și pună suplinitor pe Severino Ferrari. În 1901, el își înaintă ministerului cererea de scoatere la pensie; parlamentul îi acordă o recompensă națională de 12,000 lire pe an, egală cu cea care fusese acordată altui mare poet al Italiei: Alessandro Manzoni. În acest timp însă — până la 1904 — Carducci lucră fără întrerupere la completarea ediției definitive a operelor sale; lipărirea se oprise în 1898 la volumul al X-lea; el, făcu să apară în 1902 și 1903, alte 3 volume.

În 1905 însă, boala se agravă și picioa-

rele nu-l mai susținură și poetul fu ținut în fotoliu; limba îi refuză serviciul și el amuți; numai ochii rămași vii și scintiletori spuneau tot chinul care-l slăbia. În această stare l-a găsit baronul de Bildt, cînd la 10 Dec. 1906, a venit să-i aducă din partea Academiei din Stokolm, premiul Nobel. Poetul ascultă cu atenție discursul ministrului suedez și cînd sîrși, se păru că ar vrea să-i răspundă, dar nu pîlu articula de cit două vorbe: „Grazie, Grazie”. Două luni și șase zile după aceea Carducci muri.

Rivista d'Italia (April 1907).
F. de Chaurand, *Armata și Școala*. Nu e vorba, cum s-ar părea după titlu, de militarizarea școalelor, de introducerea armatei în școală, ci tocmai din potrivă, de *introducerea școlii în armată*. *Dr. C. Corradini*, inspector al Ministerului instrucțiunii publice, ocupîndu-se cu chestia care se agită așa de mult în Italia, chestia analfabetismului, a propus, ca remediu, organizarea învățămîntului elementar, în armată, în mod sistematic, cerînd să se introducă institutorii anume pentru acest scop, și să se acorde tot materialul didactic necesar. Autorul articolului, care e militar (major general), privește cu mult scepticism această propunere. Rezultatele ce se pot obține în această privință în oștire, zice autorul, vor fi totdeauna neînsemnate; oameni care până la 21 de ani, au rămas analfabeți, cu greu vor putea să-și asimileze cunoștințele pe care copiii așa de ușor și le asimilează. Dar afară de aceasta, timpul de care dispune soldatul pentru școală, este foarte scurt. Trupele sînt într'o continuă dislocare, fie pentru a alerga în ajutorul populației în primejdie, fie pentru exigențe de ordin public; dacă se mai adaugă epocile de lir colectiv și de marșuri, și se mai ia în considerare și faptul că serviciul de gardă, distruge în fie care zi un însemnat nu-

măr de soldați, precum și faptul că în zilele de exerciții tactice oboșitoare, ar fi un non-senz de a pune pe soldații osteniți să mai învețe și în școală, apoi se vede ușor că în realitate, puține zile pe an rămân disponibile pentru răspîndirea culturii elementare printre soldați. Priu urmare, conchide autorul, instrucția elementară trebuie dată în școlile primare și în această direcție trebuie făcute toate eforturile; sarcina revine ministerului instrucției publice și nu armatei. În Japonia, cu douăzeci de ani în urmă, analfabetismul era așa de întins, în cit între recruții unui an se găseau de-abia 3 sau 4 de companie care știau să citească și să scrie, acum însă proporția e răsturnată; cel mult dacă se găsesc trei sau patru recruți în fiecare companie, care să fie analfabeți.

Deutsche Rundschau (April 1907)* Profesorul berlinez *Alois Brandl* își publică interesantele sale Impresii personale dela Universitățile Americane pe care a avut ocazia să le viziteze cu ocazia serbărilor comemorative ce au avut loc în Philadelphia, în onoarea lui Franklin. Pe o pejiște verde, un șir de palate, între ele grădini și copaci, biserici și monumente, astfel se înfățișează o universitate. Ceea ce atrage mai întâi atenția este așa numitul College; scopul pe care acesta îl urmărește este acela a vechiului gimnaziu elen, dezvoltarea corpului în același timp cu a spiritului. Gradul de instrucție din colegiu, corespunde cu acela al ultimei clase a liceului german, și titlul pe care-l conferă—baccalaureatul—este echivalent cu certificatul de maturitate german. Însă în același timp, în College se pot face studii juridice și medicale mai aprofundate, astfel că din acest punct de vedere, el se atinge cu universitatea, cu deosebire numai că elevii sînt slogoți de un anumit program de stu-

diu, fiind feriți astfel de o unilateralitate primejdioasă. Fructele sistemului acestuia se văd nu numai la acei care își continuă mai departe studiile în Universități, ci și la negustori, funcționari și în general la oamenii care intră în viața publică, căci cea mai mare parte a oamenilor politici și a înalților funcționari, sînt eșiți din College, nu din Universități. Acestea din urmă sînt școli pentru cei ce au absolvit colegiul, și corespund în general facultăților filosofice germane, dar mai mult sau mai puțin cuprind și celelalte facultăți. Ele sînt organizate după modelele Universităților germane, cu seminarii, institute, disertații etc., și se poate afirma că în cele mai multe localități ele se găsesc încă în perioada de formație. În deosebire de ceea ce se întîmplă în Germania, Universitățile americane nu-și capătă mijloacele materiale de la Stat, deși și aici sînt unele fondate și întreținute de stat, iar altele primesc ajutoare însemnate. În general ele se întrețin singure din venitul lor precum și din însemnatele donații venite din afară, și de aceea taxele pe care le plătesc studenții pentru cursuri sînt încasate de universitate, nu de profesori, care trebuie să se mulțumească cu un salariu fix, destul de modest (3—4000 dolari pe an). Cel ce conduce Universitatea, cu o nefermărită autoritate, este *presidentul*. El este stăpin absolut asupra corpului didactic, poate îndepărta și numi cu o libertate cum nici într-o țară din Europa n-o are nici un ministru. Cel mai vestit *president* universitar din America este Charles William Eliot; se spune despre dînsul că este mai puternic și de cît președintele republicii, căci Roosevelt se retrage odată în viața privată pe cînd Eliot, ca conducător al Universității Harvard, va domni asupra vieții sufletești a țării, cît timp va trăi el.

Deutsche Revue (April 1907). Prof. *Osfried Nippold* „Asupra unor probleme ale conferinței din Haga. Opera principală a conferinței trecute, zice autorul, a fost Convențiunea pentru rezolvirea pașnică a neînțelegerilor internaționale. Această convențiune a stabilit nu numai o codificație care reprezintă partea cea mai înaintată a dreptului internațional modern, dar a stabilit în același timp—in tribunalul arbitral din Haga—și un organ de justiție internațional. Și în această direcție, chiar și din punct de vedere practic și politic, stă importanța conferinței, ori câtă însemnatăte ar avea și acelea lucrări ale ei care regulează drepturile pentru timp de război—pe uscat sau pe apă. Că și aceasta a doua conferință va aduce însemnate progrese în aceeași direcție se vede chiar din primul punct din programul pe care-l conține iuvilarea guvernului rusesc. Astfel va trebui să se stabilească domeniul asupra căruia se poate aplica procedura arbitrală a convențiunii dela Haga; apoi chestiunea dacă acest domeniu, nu trebuie chiar lărgit, nu va putea rămânea nediscutată. În același timp, va trebui să se discute și chestia dacă nu trebuie cumva să se acorde tribunalului arbitral din Haga, anumite *Competențe*, de pildă să revie acestui tribunal, toate neînțelegerile de drept internațional pentru care diferitele State recunosc în principiu arbitrajul. Dacă acest lucru s-ar realiza, atunci s-ar ajunge în realitate la un tractat general de arbitraj, la un fel de Uniune arbitrală între toate puterile care iau parte la conferință, și dreptul internațional, așa de înfrânt astăzi din pricina diferitelor tractate dintre mai toate țările civilizate, ar deveni dintr-o dată cu totul unificat. Sentințele tribunalului arbitral, ar servi ca bază pentru înaintarea dreptului internațional; aceste sentințe și judecăți ar putea fi

publicate de către „Bureau International de la Cour permanente d'Arbitrage“, care ar deveni astfel un centru științific pentru tot ce se atinge cu chestiunile de arbitraj. Pentru desăvârșirea și înaintarea studiilor de drept internațional, autorul propune înființarea în Haga a unei școli superioare de drept internațional.

Sozialistische Monats-Hefte, (April 1907). *Morris Hillquit* „Starea actuală a Socialismului american“. Statele-Unite se apropie cu repeziciune de culmea evoluției capitaliste; aceeași progresare a capitalismului a născut goana nebună după avere, la care iau parte cîteva mii de oameni, pe cînd alții—milioane, sînt striviți în mizerie. În timpurile din urmă, certele născute între așa numiții priuți ai finanțelor, avură de rezultat că se dădură pe față metodele întrebuintate în această luptă pentru bani și lumea rămase indignată de corupția și necinstea scoase la iveală. Aceasta a strînit o stare de nemulțumire generală, care n-a putut fi decit foarte utilă socialistilor; nemulțumirea aceasta se oglindește mai cu samă în literatură: se știe că descoperirile revoltătoare facute în priviuța fabricilor de conserve se datoresc romanului scriitorului socialist Upton Sinclair, *The Jungle*. Mișcarea socialistă din America de nord, este astăzi în plină creștere; până la 1903 partidul socialist se compunea numai din 1200 de cluburi cu aproximativ vreo 20,000 de membri; la sfîrșitul anului 1906, organizațiile locale s-au ridicat la cifra de 1900, iar numărul membrilor a întrecut cifra de 35,000. Nu trebuie să se uite încă, că *Socialist Party* nu este unica mișcare socialistă organizată, ci are o rivală în așa numita *Socialist Labor Party*, care numără și ea mai multe mii de membri. O probă pentru progresul socialismului în America, ne-o dă dezvoltarea presei socialiste.

În anul 1903 *Socialist Party* era sprijinită de vreo 30 de organe în diferite limbi; acum numărul lor s-a ridicat la 50; dintre acestea mai mult de jumătate sînt în limba engleză, restul în alte limbi și anume 8 în limba germană, 4 în jargon evreesc, 2 în limba franceză și cite 1 în limbile franceză, italiană, cehă, polonă, ungară, letică, lituană, slavonă și suedeză. Astfel propaganda socialistă s-a întins asupra tuturor naționalităților din Statele-Unite. Afară însă de ziare, trebuiesc băgute în seamă și imensul număr de cărți și broșure socialiste, care s-au răspândit în cei doi ani în America de nord, precum și nenumeratele foi volante pe care le tipăresc socialistii cu ocazia a diferite evenimente; aceste din urmă, fără exagerare, trebuie să fi întrecut numărul de 100,000,000 în ultimii trei ani. Ca și în toate celelalte țări, tot așa și în Statele-Unite, mișcarea socialistă este mai ales o mișcare a clasei muncitorilor, cu toate acestea, mai mult decît aiurea, în America, Socialismul are numeroși adepți în clasele mai bine situate ale societății, ba chiar nu lipsese și oameni cu înalte situații sociale și cu însemnate averi. În anul 1905, d-na Carrie Rand, a lăsat prin testament venitul dela un fond de vreo 200,000 de dolari, pentru întemeierea unui institut, în care să se studieze în genere științele sociale, și în special socialismul... Ca urmare s-a înființat în New-York, școala numită Rand School of Social Science, în care un corp didactic ales dintre profesorii universitari și cei mai cunoscuți scriitori socialiști, împrăștie doctrina socialistă.

Contemporary Review (April, London).—*Dr. Edward Bernstein—Alegeriile în Germania și Social Democrația*—arată cauzele înfringerii social-democraților în ultimele alegeri. În ojunul alegerilor, socialiștii sperau că numărul reprezentanților lor în noul

Reichstag, va spori de la 79 la cel puțin 100. Aceste speranțe erau sprijinite pe progresul mare ce l-a făcut partidul socialist de la 1903 până la data alegerilor, sub raportul înmulțirii membrilor, a organizării partidului, a răspîndirii presei și a sporirii mijloacelor financiare. Bazați pe aceste considerații toți se așteptau că, de oarece numărul votanților socialiști a sporit, va spori și numărul deputaților socialiști în Reichstag. Faptele au dovedit contrariul. Numărul votanților socialiști au sporit de la 3,011,000 la 3,259,000, adică cu mai mult de un sfert de milion. Dar, de oarece la ultimele alegeri au venit la vot 1,767,000 cetățeni mai mult decît în 1903, socialiștii, care în 1903 întruniseră 33% din numărul total de voturi, trebuiau să aibă un spor de 560,000 votanți noi. Astfel, de fapt, partidul socialist a avut 300,000 voturi lipsă din creșterea lui normală. De aceea socialiștii au azi în Reichstag numai 43 deputați în loc de 79. Între cauzele nesuccesului socialiștilor autorul enumeră următoarele: I) Legătura întință între *trade-unions* și partidul socialist. Mulți socialiști aparținînd unor din aceste *trade-unions*, au sacrificat interesele partidului votînd împotriva lui.— II) Cea mai principală cauză e cartelarea tuturor partidelor nesocialdemocrate împotriva partidului socialist, care se bazează pe teoria luptei de clase. Niciodată, nici chiar pe timpul lui Bi-mark, n-a fost atîta solidaritate între partidele nesocialiste, în lupta lor cu socialiștii. Se poate spune că toți susținătorii stării prezente a societății, s-au nîit împotriva partidului care reprezintă progresul social. Durata acestui bloc reacționar, atît de heterogen în compoziția lui, nu poate fi prevăzută. Nu se poate ști dacă aceeași concentrare reacționară va putea fi posibilă la viitoarele alegeri. În politică, nu iubirea

din năuntru, ci presiunea din afara unește pe oameni. Blocul s-a născut din prejudiciile de clasă și din ura ignorantă împotriva socializmului, și cit timp acești factori vor exista reînnoirea lui va fi posibilă.

Herbert Paul—E Literatura în Agonie?—constată că azi toate genurile literare sînt în declin, în toate țările, pecind știința înaintează necontenit. Domeniul literaturii e mărginit pe cînd al științei e infinit: „Știința înlocuește humanizmul dupăcum automobilul înlocuește tracțiunea animală”. Ideia n-are măcar meritul originalității.

North American Review (Martie, New-York).—Baronul *Kentaro Kaneko*, fost ministru al agriculturii și comerțului.—Japonia și Statele-Unite—arată mareă solidaritate a intereselor comerciale între aceste două țări, cel mai hotărîtor factor de păstrare a relațiilor pașnice între țările moderne. Astăzi toate țările din Europa și America caută să-și găsească nouă piețe de desfacere a mărfurilor produse: *toate tind spre Asia*. Din situația geografică a Japoniei și Statelor-Unite se poate vedea că în lupta aceasta comercială pentru Asia, Japonia și Statele-Unite au avantaje care desfid concurența oricărui stat. Din întreaga coastă a Oceanului Pacific două treimi sînt ale Statelor Unite și o treime a Japoniei. Japonia stă cea mai aproape de debușul asiatic și apoi vin State-

le Unite. Mărfurile Europei trebuie să treacă pela Capul Bunei Speranțe sau prin istmul de Suez; ambele drumuri foarte costisitoare. Așa se explică de ce tonajul corăbiilor japoneze și americane în Oceanul Pacific crește așa de iute. Japonia are apoi nevoie de a păstra bunele relații cu Statele Unite și din cauza cablului care unește San Francisco cu continentul Asiei. Legăturile economice între Japonia și Statele Unite sînt atît de vitale încît e absurd să ne închipuim că aceste două țări ar putea ajunge la un conflict. Toată mătasa crudă și ceaiul care se consumă în Statele Unite sînt importate din Japonia: în 1905 Japonia a exportat mătasă crudă în valoare de 60,000,000 dolari; iar ceai în valoare de 40,000,000 dolari. Din aceste cantități 90% au fost importate în Statele Unite. La rîndul ei Japonia importă din America bumbac, lapte, tutun, petrol. Așa că se poate zice că Statele Unite hrănesc, îmbracă și luminează pe Japonezi. Japonezii nu pot trăi nu sîngur minunt fără aprovizionările americane. Legate prin mari interese comune aceste două țări sînt menite să deschidă împreună comerțul pe continentul Asiei și în special în China.

Review of Reviews (Martie, London).—D. *Stead* face niște aprecieri prea măgulitoare în privința puterii politice a lui Vilhelm II. După d. *Stead*, Împăratul Germaniei, astăzi e arbitrul Europei întregi.

Intrecînd iarăși cu mult cadrul hotărît al revistei, sîntem nevoiți a amina „Bibliografia” pentru No. viitor.
